

Беніцький А. С.

кандидат юридичних наук, доцент
(Луганський державний університет
внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка)

УДК 343.237: 343.36

ВІДМЕЖУВАННЯ ПРИДБАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ТА ЗБУТУ МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ ЗЛОЧИНІВ

Виділено юридично значущі ознаки придбання, зберігання та збуту майна, здобутого злочинним шляхом. Визначено критерії відмежування злочину, передбаченого ст. 198 КК України, від легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та інших суміжних складів злочинів. Зазначено вплив кримінально-правових норм міжнародного законодавства, що передбачають відповідальність за заздалегідь не обіцяне використання доходів, здобутих злочинним шляхом, на розвиток національних кримінальних законодавств держав – членів СНД. Проведено порівняльно-правове дослідження положень кримінального законодавства України, що встановлює відповідальність за придбання, зберігання, збут і відмивання злочинно здобутого майна, з кримінально-правовими нормами окремих держав пострадянського простору. У роботі сформульовано рекомендації щодо вдосконалення кримінально-правових норм, що передбачають відповідальність за використання злочинних доходів.

Ключові слова: причетність, придбання, зберігання, збут, відмивання, злочинні доходи, кваліфікація.

Постановка проблеми. Ознаки заздалегідь не обіцяної легалізації (відмивання) доходів, здобутих злочинним шляхом, подібні до ознак злочинів, передбачених ст. 198 і ст. 396 КК України. Діяння, спрямовані на заздалегідь не обіцяне відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, фактично приховують злочин, від якого було утворено злочинні доходи. Особа, котра відмиває злочинні доходи, вчиняючи будь-яке з діянь, наведених у ст. 209 КК України, завжди перешкоджає органам правосуддя в розкритті злочину, оскільки ускладнює викриття винних та розкриття злочину. Проте для відмивача це не є основною метою, а виступає як побічний результат його злочинної діяльності.

Разом із тим у юридичній літературі висловлюється думка, що ст. 209 КК України є спеціальною стосовно ст. 198 КК України [16, с. 99]. Схожість цих видів злочинів полягає в тому, що для притягнення до кримінальної відповідальності необхідно, щоб їм передував предикатний злочин. Доходи, одержані внаслідок вчинення основного злочину, можуть бути винним відмиті, укриті, збуті та ін. Між тим зазначені види злочинів розрізняються за своєю правовою природою.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Суттєвий внесок у дослідження ознак використання майна, одержаного злочинним шляхом, а також відмивання злочинних доходів зробили такі вче-

ні: П.В. Агапов, К.М. Альошин, П.П. Андрушко, Б.В. Волженкін, М.М. Лапунін, Є.В. Пономаренко, Б.Г. Розовський, О.В. Сабаніна, О.О. Чаричанський, О.Ю. Якімов та ін. Між тим питанням співвідношення заздальгідь не обіцяного придбання, зберіганя та збуту майна, одержаного злочинним шляхом, та заздальгідь не обіцяного відмивання злочинних доходів, а також визначення критеріїв розмежування зазначених проявів причетності до злочину, не приділялося значної уваги.

Метою статті є встановлення юридично значущих ознак придбання, зберіганя та збуту майна, одержаного злочинним шляхом, та визначення критеріїв, за допомогою яких можна відмежувати розглядуваний злочин від легалізації (відмивання) злочинних доходів та інших суміжних складів злочинів.

Виклад основного матеріалу. Види суспільно небезпечних діянь, які утворюють об'єктивну сторону злочинів, передбачених ст.ст. 198 та 209 КК України, мають багато спільного. Заздальгідь необіцяне відмивання злочинних доходів, а також придбання, отримання, зберіганя та збут злочинного майна є причетними злочинами. У результаті вчинення фінансової операції або укладення угоди з грошовими коштами або іншим майном може відбуватися їх придбання, отримання або збут (альтернативні діяння об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 198 КК України). Унаслідок зберіганя вказаних грошових коштів або майна відбувається їх приховування, маскування незаконного походження коштів або іншого майна, здобутих злочинним шляхом, або володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, відповідальність за які встановлено ст. 209 КК України.

Законодавець України спробував розмежувати ст.ст. 198 та 209 КК України. Зі змісту ст. 198 КК України випливає, що відповідальність за цією нормою настає "за відсутності ознак легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом". Цікаво зазначити, що схожим шляхом пішов законодавець Республіки Білорусь стосовно визначення ознак, які відмежовують легалізацію злочинних доходів від придбання, зберіганя або збуту майна, одержаного злочинним шляхом. Так, у диспозиції ч. 1 ст. 236 КК Республіки Білорусь сказано, що відповідальність за заздальгідь не обіцяне придбання, зберіганя або збут матеріальних цінностей, отриманих заздальгідь злочинним шляхом, настає за відсутності ознак легалізації ("відмивання") матеріальних цінностей, придбаних злочинним шляхом [11]. Однак про які ознаки, що дозволяють відмежовувати придбання або збут майна, одержаного злочинним шляхом, від легалізації злочинних доходів, ідеться в ст. 198 КК України, зрозуміти складно.

Відповідно до преамбули Закону України від 28 листопада 2002 року "Про запобіганя та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом" у ред. 2003 року, було визначено, що "Закон регулює відносини у сфері запобіганя та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, ..." [5]. Пленум Верховного Суду

України у п. 16 своєї постанови намагається дати роз'яснення з цього приводу: "... дії особи, яка не є суб'єктом первинного фінансового моніторингу відповідно до ст. 4 Закону № 249-IV, що полягають у збуті майна, одержаного внаслідок вчинення злочину (наприклад, крадіжки) іншими особами, не утворюють складу легалізації (відмивання) коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК), якщо такому майну не надається вигляду правомірно здобутого. Залежно від конкретних обставин справи зазначені дії містять або ознаки крадіжки (у формі пособництва), або склад злочину, передбачений ст. 198 КК" [9, с. 8]. Пленум Верховного Суду України вважає, що мета є однією з ознак, які відрізняють злочин, передбачений ст. 209 КК, від передбаченого ст. 198 КК України. У п. 17 постанови вказується, що якщо діяння, передбачені ст. 198 КК України, вчиняються з метою надання майну легального статусу, вони підлягають кваліфікації за ст. 209 КК України. Отже, як вважає Пленум Верховного Суду України, для легалізації обов'язковою метою вчинення дій з доходами або іншим майном є надання цьому майну легального статусу. Якщо така мета була відсутня, то діяння особи варто кваліфікувати за ст. 198 КК України.

Таким чином, основним критерієм, який дозволяє розмежовувати злочини, передбачені ст.ст. 198 та 209 КК України, є статус майна, який отримано внаслідок вчинення предикатного злочину. Для притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 209 КК України важливо, щоб такому майну було надано вигляд правомірно здобутого.

Подібна судова практика склалася в Росії. Так, відповідно до п. 25 постанови Пленуму Верховного Суду РФ від 18 листопада 2004 року, збут майна, яке було отримано в результаті вчинення злочину (наприклад розкрадання) іншими особами, не утворює складу легалізації (відмивання) коштів або іншого майна (ст. 174 КК РФ), якщо такому майну не надається видимість правомірно придбаного. Залежно від конкретних обставин справи зазначені дії можуть містити ознаки розкрадання (у формі пособництва) або складу злочину, передбаченого ст. 175 КК РФ [10, с. 6]. Однак Пленум Верховного Суду РФ не розкриває сутності формулювання "видимість правомірно придбаного".

Згідно зі змістом положень, які містяться в постановах Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 року та Пленуму Верховного Суду Росії від 18 листопада 2004 року, одна з відмінностей відмивання злочинних доходів від збуту майна, отриманого злочинним шляхом, полягає в статусі майна, якого воно набуває після вчинення з ним певних дій.

Під збутом у контексті ст. 198 КК України необхідно розуміти вчинення будь-яких діянь майнового характеру (обмін, дарування, передання в рахунок застави й т.ін.), при цьому збут такого майна не повинен з формальної сторони відповідати умовам укладення цивільно-правового правочину. Якщо при здійсненні угоди передбачені цивільним законодавством вимоги до її оформлення було виконано, то в діях особи можуть міститися ознаки складу легалізації. Так, наприклад, договір купівлі-продажу будівлі або іншої нерухомості повинен бути оформлений письмово. Недотримання необхідної письмової

форми, відповідно до ст. 218 ЦК України, спричиняє недійсність угоди. У цьому випадку майну, отриманому внаслідок предикатного діяння, не надається статусу правомірно здобутого. Тому якщо особа збула таке майно, то відповідальність повинна наставати не за відмивання, а за збут майна, придбаного злочинним шляхом. Невипадково в абз. 1 п. 15 постанови від 15 квітня 2005 року Пленум Верховного Суду України виділяє додаткові ознаки суб'єкта відмивання. Так, суб'єктом відмивання є фізична особа, яка досягла 16-річного віку, а стосовно вчинення тих чи інших правочинів ще й набула повної дієздатності у випадках і порядку, передбачених законом, та не була обмежена в дієздатності або не позбавлена її судом. Такий підхід Пленуму Верховного Суду України зумовлений тим, що майно, придбане внаслідок предикатного діяння, формально не може бути визнане правомірно здобутим, якщо, наприклад, угода з таким майном укладена недієздатною особою. Тому відповідальність за ст. 209 КК України, як впливає з роз'яснень розглядуваної постанови Пленуму Верховного Суду України, за вчинення правочину з доходами, здобутими злочинним шляхом, може наставати, якщо особа має право самостійно укладати цивільно-правові угоди, тобто є дієздатною.

Тож правильно зазначають представники Генеральної прокуратури Російської Федерації, що поняття та суть правочинів, за допомогою яких відбувається відмивання, аналогічні вживаним у цивільному праві. На їхню думку, "удавана або нікчемна угода (до якої може бути віднесений і фіктивний договір дарування) не породжує права правомірного користування або розпорядження грошовими коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення злочину, а тому мета легального, тобто законного використання доходів від злочинної діяльності не може бути досягнута" [8, с. 11].

Слід зазначити, що такий підхід до розуміння сутності відмивання злочинних доходів склався в багатьох державах – учасницях СНД. Неабиякою мірою цьому сприяли положення, сформульовані в ст. 2 Модельного закону "Про протидію легалізації ("відмиванню") доходів, отриманих незаконним шляхом", а також у ст. 2 Договору держав – учасниць СНД "Про протидію легалізації (відмиванню) злочинних доходів та фінансуванню тероризму". У цих нормативних документах дано поняття легалізації (відмивання) злочинних доходів як дій з надання правомірного характеру володінню, користуванню або розпоряджанню злочинними доходами.

Так, наприклад, стаття 243 (відмивання грошей) КК Республіки Молдова в редакції 2002 р. передбачала відповідальність за вчинення законних фінансових операцій з коштами або іншими цінностями, здобутими завідомо незаконним шляхом [12; 3]. Використовуючи формулювання "вчинення законних фінансових операцій", законодавець Молдови спеціально вказував на специфіку відмивання, яка полягала в тому, що відмити "брудний" капітал можна лише шляхом проведення формально законних операцій з грошовими коштами або іншими цінностями. У наступній редакції (2003 р.) ст. 243 КК Республіки Молдова містила таке формулювання: "вчинення дій, що здійсню-

ються з метою надати законного характеру джерелу походження грошових коштів, майна або доходів, отриманих незаконно..." [13, с. 125]. Однак законодавець Республіки Молдова і в цьому випадку звертає увагу на надання нового статусу майну, отриманому внаслідок відмивання.

У Республіці Казахстан підходи до тлумачення ознак відмивання злочинних доходів мають схожість із розумінням цього злочину, яке сформувалося в кримінальному праві України. Так, згідно з абз. 1 та 2 пункту 10 Нормативної постанови Верховного Суду Республіки Казахстан від 18 червня 2004 року № 2 "Про деякі питання кваліфікації злочинів у сфері економічної діяльності" "під передбаченою в статті 193 КК легалізацією грошових коштів або іншого майна, придбаного незаконним шляхом, слід розуміти будь-яку форму випуску в обіг здобутих завідомо незаконним шляхом непіддробних грошей або іншого насправді існуючого майна з офіційним наданням їм статусу майна, яке законно перебуває в обігу. Підставою настання кримінальної відповідальності за статтею 193 КК є факт легалізації грошових коштів або іншого майна, одержаних тільки від заборонених видів діяльності (контрабанда, незаконна торгівля зброєю, наркотичними засобами, розкрадання, ухилення від сплати податку та ін.)" [4].

Вважаємо, що такий підхід законодавця України, Росії, Молдови до визначення ознак легалізації виключатиме притягнення до відповідальності за відмивання коштів у випадках, коли "брудні" гроші використовуються не в легальній, а в незаконній діяльності. Навряд чи можна погодитися із широким розумінням сфери застосування норми, яка передбачає відповідальність за відмивання доходів. Так, наприклад, А.А. Ганіхін стверджує, що "під легалізацією у формі іншої економічної діяльності в контексті ст. 174-1 КК РФ слід розуміти якнайширшу сферу застосування злочинного капіталу. До іншої економічної діяльності слід відносити... здійснення нелегальної підприємницької діяльності" [2, с. 7]. Не в будь-якому випадку використання злочинних доходів має місце відмивання. Наприклад, коли доходам, одержаним злочинним шляхом, не буде надано видимості легально отриманих, то ознаки відмивання будуть відсутні, оскільки такі доходи залишаються в тіньовому секторі економіки. Незважаючи на те, що за своїм змістом дії, спрямовані на відмивання грошей або інших цінностей, є незаконними, тому що майно здобуто злочинним шляхом, вони з формального боку повинні мати законний характер. Використання формулювання "надання правомірного характеру володінню, користуванню або розпоряджанню злочинним доходами" в нормах антилегалізаційного законодавства вищеназваних держав – учасниць СНД відповідає розумінню специфіки відмивання.

Тому одна з основних відмінностей придбання, зберігання або збуту майна, одержаного злочинним шляхом, від легалізації злочинних доходів полягає в характері діянь. Відмивання "брудних" капіталів являє собою зовні легальну діяльність, у результаті якої матеріальним цінностям надається видимий законний характер походження. Протиправні діяння посягають на встановлені законом правила укладання угод, проведення фінансових опера-

цій, використання майна в підприємницькій або іншій господарській діяльності. Діяння, які утворюють склад придбання, зберігання або збуту майна, одержаного злочинним шляхом, не повинні з формальної сторони відповідати умовам укладання цивільно-правової угоди. Так, наприклад, якщо при укладенні угоди вимоги щодо її оформлення, передбачені цивільним законодавством, зовні було дотримано, то дії суб'єкта підпадуть під ознаки складу відмивання. Отже, у тих випадках, коли до легальної економіки потраплятимуть доходи, здобуті злочинним шляхом, скоєне необхідно буде кваліфікувати за ст. 209 КК України, а якщо майно залишатиметься в тіньовому секторі економіки, діяння можуть бути кваліфіковані за ст. 198 КК України. Тому навряд чи можна погодитися з думкою авторів, які вважають, що для відповідальності за вчинення дій, передбачених ст. 198 КК України, легальність правочинів щодо майна значення не має [6]. Якщо придбання або збут майна, одержаного злочинним шляхом, буде вчинено, наприклад, шляхом укладення цивільно-правової угоди, то дії винної особи слід кваліфікувати за ознаками відмивання (ст. 209 КК України).

Може скластися ситуація, коли особа, заздалегідь не обіцяючи, придбала або отримала майно, одержане злочинним шляхом, а потім у неї виник умисел на вчинення одного з діянь, передбачених ст. 209 КК України, для того щоб надати його походженню легального статусу. Діяння такої особи необхідно кваліфікувати за ст.ст. 198 та 209 КК України. Така сама кваліфікація має місце й у випадку, коли особа, заздалегідь не обіцяючи, збуває майно, одержане злочинним шляхом, а здобуті в результаті цього доходи використовує в легальній господарській діяльності.

Заздалегідь не обіцяне придбання або збут майна, завідомо отриманого злочинним шляхом, за наявності спеціальної мети – приховати злочин, може виступати як спеціальний вид приховування злочину. Статті 198 та 396 КК України перебувають у конкуренції між собою. Стаття 198 має перевагу перед ст. 396 КК України, тому що остання передбачає лише частину того, що скоїла особа, яка придбала, отримала, зберігала чи збувала майно, одержане злочинним шляхом. Ідеальна сукупність статей 198 та 396 КК України – виключається.

Заздалегідь не обіцяна легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, у певних випадках виступає спеціальним видом приховування злочину, оскільки деякі діяння, передбачені ст. 209 КК України, є окремим випадком приховування злочину. Для особи, котра відмиває злочинні доходи, перешкоджання посадовим особам у виконанні їх функцій щодо отримання необхідних доказів та встановлення об'єктивної істини у справі в ході розслідування чи судового розгляду предикатного злочину не є основною метою. Ускладнення процесу виявлення предикатного злочину, викриття осіб, які його скоїли, та ін. є побічним результатом діяльності відмивача. Відповідно до правил конкуренції загальної та спеціальної норм слід застосовувати норму, яка охоплює вчинене з найбільшою повнотою. Тому для кваліфікації діянь особи, яка, відмиваючи доходи, здобуті злочинним шляхом, ставила перед собою мету приховати такі доходи від органів правосуддя, треба застосовувати лише

ст. 209 КК України. Ідеальна сукупність норм, що встановлюють відповідальність за приховування злочину (ст. 396 КК України) та відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України), виключається. Тому на-вряд чи можна погодитися з Є.В. Пономаренко, В.І. Михайловим та іншими дослідниками, які вважають, що є можливою сукупність приховування злочину та відмивання злочинних доходів у випадку, коли причетна особа приховує злочин шляхом відмивання [14, с. 19–20; 15, с. 81].

Необхідно підкреслити, що статтею 198 КК України передбачено відповідальність за придбання, одержання, зберігання або збут майна, завідомо здобутого злочинним шляхом, за відсутності ознак легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Під "майном, завідомо здобутим злочинним шляхом" у контексті ст. 198 КК України необхідно розуміти майно, отримане безпосередньо від вчинення предикатного злочину. Проте, на відміну від предмета легалізації, ним не може бути майно, яке, наприклад, було отримане взамін викрадених грошових коштів.

Звертаючись до питань розмежування злочинів, передбачених ст.ст. 198 та 209 КК України, не можна залишити поза увагою проблеми визначення їх суб'єктів. Учасники предикатного злочину суб'єктами злочину, згідно зі ст. 198 КК України, не можуть бути, оскільки вони є тільки причетними до злочину особами.

Набуття, володіння та використання коштів чи іншого майна, одержаних унаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, треба відмежовувати від діянь, передбачених ст. 198 КК України, за ознакою легального статусу майна, якого воно набуває після вчинення перелічених діянь.

Слід зазначити, що ст. 209 КК України в ред. 2001 р. передбачала відповідальність за використання коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом. Однак у ст. 209 КК України в ред. 2001 р. містилося застереження. Відповідальність наставала, якщо грошові кошти та інше майно використовувалися для здійснення підприємницької або іншої господарської діяльності. Однак законодавець України у 2003 році виключив ці діяння з диспозиції ст. 209 КК [4].

Як видається, законодавцеві України доцільно було б установити кримінальну відповідальність за використання коштів або іншого майна, завідомо здобутих злочинним шляхом, у фінансовій, банківській або іншій господарської діяльності або в цивільно-правовому обігу. Такі види діянь відображали сутність відмивання злочинних доходів.

Цікавими є погляди деяких російських дослідників на ознаки використання грошових коштів або іншого майна, здобутих злочинним шляхом, передбачені ст. 174-1 КК РФ. Так, на думку А.Г. Безверхова і П.В. Агапова, неприпустимо кваліфікувати за ст. 174-1 КК РФ купівлю винною особою нерухомості, автотранспортних засобів та інших матеріальних цінностей на гроші, здобуті нею злочинним шляхом. Відсутній, як вважають автори, склад злочину, передбачений ст. 174-1 КК РФ, і в разі збуту (реалізації) винним ви-

краденого ним раніше рухомого майна (у вигляді речей). На обґрунтування своїх висновків А.Г. Безверхов і П.В. Агапов указують на те, що сам факт розпорядження майном, яке раніше було отримане злочинним шляхом, не утворює складу розглядуваного злочину, оскільки легалізація злочинних доходів – це використання легального майнового обігу з метою приховування злочинно нажитого, надання йому зовні законного, правомірного вигляду. Інакше, як зауважують учені, більшість корисливих злочинів підлягали би кваліфікації за сукупністю з цим посяганням [1, с. 19]. Однак із такою позицією вказаних авторів слід не погодитися. Укладення цивільно-правової угоди на гроші, здобуті злочинним шляхом, утворює склад відмивання, оскільки, потрапляючи до легального обігу, грошові кошти набувають правомірного вигляду.

Крім цього, одним із критеріїв для відмежування заздалегідь не обіцяного придбання, отримання, зберігання або збуту майна, отриманого злочинним шляхом, та легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є предикатний злочин. У випадках, передбачених ст. 198 КК України, це будь-який злочин, унаслідок вчинення якого майно вилучається із законного володіння. Для кваліфікації ж діянь винної особи за ст. 209 КК України таке майно повинно бути придбане внаслідок не будь-якого злочину, а лише такого, який відповідає ознакам, що вказані у примітці 1 до цієї кримінально-правової норми.

Бібліографічні посилання

1. Агапов П. В. Ответственность за легализацию (отмывание) преступных доходов по уголовному праву России : научно-метод. рекоменд. : / П. В. Агапов, А. Г. Безверхов. – Самара, 2004.
2. Ганихин А. А. Легализация (отмывание) имущества, приобретенного преступным путем: финансово-экономический и уголовно-правовой аспекты : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / Ганихин А. А. – Екатеринбург, 2003.
3. О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты : Закон Республики Молдова от 16 ноября 2007 года № 243-XVI // *Legile Republicii Moldova* 243/16.11.2007 *Lege pentru modificarea ei completarea unor acte legislative* // *Monitorul Oficial* 194-197/747, 14.12.2007.
4. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 430-IV // *ВВР України*. – 2003. – № 14. – Ст. 95.
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом : Закон України від 28 листопада 2002 року № 249-IV // *ВВР України*. – 2003. – № 1. – Ст. 2.
6. Кримінальне право. Особлива частина : мультимедійний навч. посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.naiu.kiev.ua/books/mnp_krum_pravo_osob/Files/Lekc/T7/T7_P3.html. – Дата доступу : 10.05.2014.
7. О некоторых вопросах квалификации преступлений в сфере экономической деятельности : нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 18 июня 2004 года № 2 // *Бюллетень Верховного Суда Республики Казахстан*. – 2004. – № 7.
8. Особенности прокурорского надзора за выявлением и расследованием преступлений, связанных с легализацией (отмыванием) доходов, полученных преступным путем : метод. пособие. – М., 2004.
9. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : постанова

Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 року № 5 // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 5 (57). – С. 9–12.

10. О судебной практике по делам о незаконном предпринимательстве и легализации (отмывании) денежных средств или иного имущества, приобретенных преступным путем : постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 18 ноября 2004 года № 23 // Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. – 2005. – № 1. – С. 3–7.

11. Уголовный кодекс Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://etalonline.by/?type=text&regnum=НК9900275#load_text_none_1.

12. Уголовный кодекс Республики Молдова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.coruptie.net/rus/zakon.html>. – Дата доступа : 10.05.2014.

13. Уголовный кодекс Республики Молдова. Принят Парламентом Республики Молдова 18 апреля 2002 года, введен в действие 21 июня 2002 года. С изменениями и дополнениями на 19 декабря 2002 года / вступ. статья : А. И. Лукашова. – СПб., 2003.

14. *Пономаренко Е. В.* Некоторые теоретические и законодательные проблемы прикосновенности к преступлению по уголовному праву Российской Федерации : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : 12.00.08 / Пономаренко Е. В. – Саратов, 2007.

15. *Михайлов В. И.* Противодействие легализации доходов от преступной деятельности: Правовое регулирование мероприятия и международное сотрудничество / В. И. Михайлов. – СПб., 2002.

16. *Молчанова Т.* Противодействие отмыванию денег: украинско-российский опыт : монография / Т. Молчанова, В. Некрасов, С. Корсун, Г. Усатый. – К., 2007.

Беницкий А.С. Отграничение приобретения, хранения и сбыта имущества, полученного преступным путем, от смежных составов преступлений. Выделены юридически значимые признаки приобретения, хранения и сбыта имущества, добытого преступным путем. Определены критерии отграничения преступления, предусмотренного ст. 198 УК Украины, от легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем, и иных смежных составов преступлений. Отмечено влияние уголовно-правовых норм международного законодательства, предусматривающего ответственность за заранее не обещанное использование доходов, добытых преступным путем, на развитие национальных уголовных законодательств государств – членов СНГ. Проведено сравнительно-правовое исследование положений уголовного законодательства Украины, устанавливающего ответственность за приобретение, хранение, сбыт и отмывание преступно добытого имущества, с уголовно-правовыми нормами некоторых государств постсоветского пространства. В работе сформулированы рекомендации по совершенствованию уголовно-правовых норм, предусматривающих ответственность за использование преступных доходов.

Ключевые слова: причастность, приобретение, хранение, сбыт, отмывание, преступные доходы, квалификация.

Benitskyu A. S. Delimitation of acquisition, storage and sales of illegally obtained property from adjacent offenses. The article highlights legally significant signs of purchase, storage and distribution of property obtained by crime, as well as the problem of qualification of this crime.

We have determined the influence of penal norms of international law, which provide liability for previously not promised use of property obtained by crime, on the development of the national criminal law of members of CIS. We have also given a comparative legal study of the criminal legislation of Ukraine, which establishes the responsibility for the purchase, storage, distribution and laundering of the property obtained by crime, with criminal law of Russia, Moldova, Belarus and other post-Soviet states. The research contains jurisprudence overview on previously not promised purchase and distribution of property obtained by crime, money laundering etc.

We have determined the criteria for delimitation the crime under Art. 198 of the Criminal Code of Ukraine from the legalization (laundering) of proceeds from crime and from not

promised concealment of a crime.

It is established that one of the main criteria, which allows delineate Article 198 from the Article 209 of the Criminal Code of Ukraine, is the status of the property obtained by the original crime. The paper determines that under the "obviously illegally obtained property" in the context of Article 198 of the Criminal Code of Ukraine should be understood property obtained directly from the commission of the predicate offense.

As the result of researching the crimes under Articles 198 and 396 of the Criminal Code of Ukraine, it is concluded that these legal provisions are in competition with each other. Previously not promised purchase or distribution of property, obtained by crime, can act as special kind of concealing the crime, when a criminal has special aim to hide his criminal activity.

The paper contains recommendations for improving the criminal law, providing responsibility for the use of the proceeds of crime.

Keywords: *implication in a crime, purchase, storage, distribution, laundering, proceeds of crime, qualification.*

Надійшла до редакції 18.03.2015

Кириченко О. В.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Міщанинець О. М.

(ГУМВС України в Дніпропетровській області)

УДК 343.97 : 343.575

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЗАКОННОГО ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ І ПРЕКУРСОРІВ, ЩО ВЧИНЮЄТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Проаналізовано кількісні та якісні показники незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, що вчинюється організованими групами та злочинними організаціями на території України, визначено тенденції існування цього явища у державі.

Ключові слова: *незаконний збут, наркотичні засоби, психотропні речовини, аналоги, прекурсори, організована група, злочинна організація.*

Постановка проблеми. Проблема організації ефективної протидії незаконному збуту наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, що вчинюється організованими групами та злочинними організаціями в Україні, закономірно посідає чільне місце у процесі стабілізації криміногенної ситуації в державі. Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в країні, і труднощі, які об'єктивно переживає суспільство, вимагають від правоохоронних органів створення надійної системи протидії